

AGNIESZKA SZYMAŃSKA

**DYPLOMACJA MEDIÓW – WIZERUNEK
PROBLEMATYKI WYPĘDZONYCH
NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH
PUBLIKACJI PRASOWYCH Z LAT
1996–2005 (DZIENNIKI RZECZPOSPOLITA
I FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG)¹**

Istnienie środków masowego komunikowania znacznie zmieniło współczesny sposób uprawiania polityki². Rozwój technologii i technik przekazu, postępujące procesy koncentracji i komercjalizacji mediów masowych spowodowały, że rola dzisiejszych mediów wykracza poza zwykły przekaz informacji i nie ogranicza się jedynie do reakcji na wydarzenia³. Obecnie coraz częściej mówi się o kreatywnej roli mediów, a kwestia relacji pomiędzy rzeczywistością a jej medialnym wizerunkiem od początku lat 50. zajmuje badaczy procesu komunikacji politycznej⁴.

W odniesieniu do sfery politycznej zwraca się uwagę, że media masowe przejęły pewne zadania, które dotąd zarezerwowane były dla polityki⁵. W tym kontekście wymienia się zwykle funkcję stwarzania forum debaty/dyskusji publicznej i wymiany opinii, którą zwyczajowo wypełniał parlament. Tymczasem dziś w dyskusjach parlamentarnych przytacza się niemal wyłącznie argumenty, które już wcześniej pojawiły się w przekazie

¹ Artykuł jest referatem wygłoszonym podczas konferencji „50 lat badań nad komunikowaniem i mediami w Polsce” (Wrocław, 30–31 III 2006).

² Więcej na temat relacji polityka–media w: A. Szymańska: Between Politics and the Media. Political Communication – An Outline, *Freeside Europe Online Academic Journal* 2005, issue 1, www.freesideeurope.com, 12.12.2005.

³ Szerzej zjawisko to opisuje H.M. Kepplinger: Ereignismanagement. Wirklichkeit und Massenmedien, Edition Interfrom, Zürich 1992.

⁴ Por. K. Merten, S.J. Schmidt, S. Weischenberg (red.): Die Wirklichkeit der Medien. Eine Einführung in die Kommunikationswissenschaft, Westdeutscher Verlag, Opladen 1994; W. Schulz: Die Konstruktion von der Realität in den Nachrichtenmedien, wyd. II, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 1990. Badania w tym zakresie stały się inspiracją wielu hipotez (m.in. agenda setting, agenda building, koncepcja mediatyzacji, koncepcja kultywacji), zaliczanych dzisiaj do podstawowego kanonu komunikacji politycznej.

⁵ W. Schulz: Politische Kommunikation. Theoretische Ansätze und Ergebnisse empirischer Forschung, Westdeutscher Verlag, Opladen/Wiesbaden 1997, s. 28.

mediów⁶. W wielu wypadkach to media masowe decydują o tym, czy w ogóle, a jeśli, to w jaki sposób dana kwestia ma szansę zaistnieć w opinii publicznej. Przez dobór prezentowanej w swych przekazach tematyki media decydują, co w bieżącej chwili staje się przedmiotem debaty publicznej, a w rezultacie – najczęściej – i politycznej. Media uruchamiają w ten sposób mechanizm podejmowania decyzji politycznych, a następnie monitorują jego przebieg. Zdaniem H.M. Kepplingera, „przez tematyzację problemów w konkretnym kontekście media definiują centralne aspekty problemów [i] preformu(tu)ją decyzje polityczne”⁷. Zgodnie z ustaleniami badaczy media jednak nie zawsze przez swój przekaz „sztucznie” narzucają społeczeństwu swoją hierarchię ważności problemów. Agenda tematów poruszanych w mediach jest w pewnym stopniu kształtowana przez dyskurs społeczny i konkretne wydarzenia. Wyniki badań empirycznych jednoznacznie pokazują natomiast, że na społeczną ocenę ważności danego problemu istotny wpływ ma częstotliwość publikacji na jego temat⁸.

Media masowe należą dzisiaj również do grona najważniejszych ośrodków przekazu informacji w wymiarze polityki zagranicznej, w ten sposób przejmując w pewnym zakresie tradycyjne zadania korpusu dyplomatycznego i służb specjalnych, które w swej pracy same w znacznym stopniu wspierają się obecnie przekazami medialnymi⁹. Sytuacja ta spowodowała, że wielu autorów mówi dzisiaj o tzw. *dyplomacji mediów*¹⁰. Jak widać z obserwacji szeregu wydarzeń (w tym m.in. pogorszenia stosunków polsko-niemieckich), nie zawsze dzieje się to z pożytkiem i ku zadowoleniu służb dyplomatycznych¹¹.

I tak oto dużym obciążeniem dla stosunków polsko-niemieckich okazała się medialna debata polityczna dotycząca problematyki *wypędzonych*. Zainteresowanie mediów wzbudzały konkretne wydarzenia, m.in. powstanie fundacji Centrum przeciw Wypędzonym (inicjatywa niemieckiego Związku Wypędzonych z listopada 2000), powstanie i charakter roszczeń Powiernictwa Pruskiego (grudzień 2000), apel intelektualistów przeciw budowie berlińskiego Centrum przeciw Wypędzonym (lipiec 2003), a wreszcie i rezolucja polskiego Sejmu w sprawie należnych Polsce od Niemiec reparacji wojennych (wrzesień 2004). Celem tego artykułu jest ustalenie, jak dyskusja ta przebiegała na łamach wybranych tytułów prasowych: które z mediów i w jaki sposób odnosiły się do tej tak mocno polaryzującej stosunki polsko-niemieckie kwestii? Czy w wypadku przekazów któregoś z mediów

⁶ H.M. Kepplinger, op. cit., s. 32.

⁷ „[...] indem die Massenmedien Probleme unter bestimmten Gesichtspunkten thematisieren, definieren sie die zentralen Aspekte des Problems und präformieren dadurch die politischen Entscheidungen”. H.M. Kepplinger, op. cit., s. 28.

⁸ Por. W. Schulz, op. cit., s. 153–164. Także H.M. Kepplinger: *Die Demontage der Politik in der Informationsgesellschaft*, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 1998, s. 54.

⁹ H.M. Kepplinger, op. cit. s. 28.

¹⁰ Por. m.in. B. Ociepka: *Opinia publiczna*, [w:] B. Dobek-Ostrowska, J. Fras, B. Ociepka (red.): *Teoria i praktyka propagandy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999, s. 78.

¹¹ *Newsweek* 2004, nr 39, s. 18–22.

możliwe jest wskazanie takich elementów, które pozwalają na zastosowanie terminu *dypłomacja mediów*, to znaczy świadczą o aktywnej roli którejś z redakcji w kształtowaniu dyskursu w odniesieniu do tej tematyki?

Do analizy wybrano dwa bardzo istotne i liczące się w dyskursie politycznym i medialnym tytuły prasowe: polski dziennik *Rzeczpospolita*¹² i niemiecki dziennik *Frankfurter Allgemeine Zeitung*¹³.

Analiza ilościowa publikacji objęła lata 1996–2005. Analiza jakościowa zawartości treści przekazów dotyczyła publikacji najświeższych¹⁴, to znaczy zamieszczonych na łamach obu pism w okresie od 1 stycznia 2006 do 25 marca 2006 i odnoszących się w swej treści do tematyki *wypędzeń*. Kwalifikacji publikacji do badań dokonano na podstawie wyników właściwych wyszukiwarek¹⁵. Wyniki badań oraz hasła (słowa¹⁶), którymi posłużono się w selekcji, przedstawione zostały w tabeli 1 (dane dotyczące *FAZ*) oraz tabeli 2 (dane dotyczące *Rzeczpospolitej*). Wykres 1 stanowi ich graficzne odwzorowanie. Stosunek (w procentach) liczby publikacji o tematyce *wypędzeń* do liczby publikacji na temat danego kraju w ogóle na łamach obu dzienników przedstawia wykres 2.

W wyniku analizy ilościowej ustalono, że problematyka *wypędzonych* zajmowała, tak w przeszłości, jak i obecnie, wyraźnie mniej miejsca w przekazie dziennika *Rzeczpospolita*, niż ma to miejsce w wypadku *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (por. tabela 1 i 2 oraz wykres 1). Różnica ta staje się jeszcze wyraźniejsza, jeśli wziąć pod uwagę proporcjonalny udział publikacji o tematyce *wypędzeń* w liczbie publikacji na temat każdego z krajów na łamach obu pism (wykres 2). W wypadku dziennika polskiego średni udział wynosił 0,7%, najwyższa wartość zaś 2%, gdy tymczasem w dzienniku niemieckim najniższa wartość wynosiła 2%. Średni udział publikacji dotyczących *wypędzenia* w relacji do jednostek wypowiedzi prasowych traktujących o Polsce był w *FAZ* niemal dziesięciokrotnie wyższy od analogicznych danych z dziennika polskiego i wyniósł 6,8% (najwyższa wartość 12,41%). Także dane za rok 2006 jednoznacznie pokazują, że kwestia ta w ostatnim kwartale znacznie rzadziej absorbuje uwagę zespołu redakcyjnego *Rzeczpospolitej* (tylko 7 publikacji), niż dzieje się to w przypadku niemieckiej *FAZ* (23 publikacje).

Na uwagę zasługuje za to fakt, że w badanym przedziale czasowym w obu tytułach zaobserwować się daje podobna dynamika zainteresowania

¹² *Rzeczpospolita* to opiniotwórczy ogólnopolski dziennik informacyjny ukazujący się sześć razy w tygodniu. Średni nakład *Rzeczpospolitej* to 250 tys. egzemplarzy; 97 tys. rocznie się w prenumeracie, <http://www.zkdp.pl> (dane Związku Kontroli Dystrybucji Prasy, dotyczą IV kwartału 2005), 25.03.2006.

¹³ *Frankfurter Allgemeine Zeitung* jest ponadregionalnym, opiniotwórczym dziennikiem informacyjnym ukazującym się sześć razy w tygodniu (w niedzielę wydawana jest *Frankfurter Allgemeine Sonntagzeitung*, której publikacje również zostały uwzględnione w badaniach). Średni nakład – wydania pn–pt/pn–sb – wynosi 380 tys., wydania *FAZ* 320 tys., www.ivw.de (dane Informationsgemeinschaft zur Feststellung der Verbreitung von Werbeträgern e.V., dotyczą IV kwartału 2005), 28.03.2006.

¹⁴ Por. przypis 1.

¹⁵ Patrz źródła danych przy tabeli 1, tabeli 2 i wykresie 1.

¹⁶ Słowa te wybrane zostały w taki sposób, aby wyniki wyszukiwania w rzetelny i trafny sposób odzwierciedlały rozkład publikacji.

tematyką *wypędzonych* (por. wykres 1 i 2), co świadczy o tym, że dyskusja na temat *wypędzeń* w wypadku obu dzienników przybiera na sile – choć nie w takim samym stopniu – w tych samych okresach. Przy wyraźnie zatem widocznej asymetrii ilościowej przekaz obu mediów cechuje dość czytelna symetria czasowa.

Podsumowując wyniki analizy jakościowej, należy stwierdzić, że w publikacjach dotyczących tej kwestii problematyka *wypędzeń* postrzegana jest na łamach dziennika *Rzeczpospolita* w kategoriach problemu historycznego, który w bardzo istotny sposób obciąża dzisiejsze relacje polsko-niemieckie. Podobnie ma to miejsce w *FAZ*. Nie ma zatem rozbieżności pomiędzy oboma pismami w zakresie oceny wagi i znaczenia tej problematyki.

Wyraźna różnica pojawia się natomiast w odniesieniu do jakości jej medialnego wizerunku, sposobu jej prezentacji na łamach obu dzienników. W wypadku polskiego tytułu temat ten podejmowany jest tylko jako „towarzyszący”, czyli tło bieżących wydarzeń: wizyty prezydenta Kaczyńskiego w Niemczech (3 publikacje), inicjatywy marszałka Kotlinowskiego dotyczącej otwarcia w Berlinie Centrum Polskiej Martyrologii (3 publikacje) oraz godnej naśladowania kooperacji pomiędzy miastami Görlitz i Zgorzelec (1 publikacja¹⁷).

Tymczasem w przekazie *FAZ* temat ten funkcjonuje również samodzielnie, przybliżając czytelnikowi problematykę *wypędzonych* w wielu aspektach, analizując ją obszernie także na innych płaszczyznach: jako tło fabuły literackiej (1 publikacja¹⁸), jako czynnik wpływający na kształt powojennej gospodarki Nadrenii-Westfalii (1), jako temat wystaw i publikacji historycznych (6), jako klucz nazewnictwa zjazdów na autostradach – sic! – (1) czy wreszcie jako problem, którego i inni (tj. Włosi, Węgrzy) ze szkoda dla siebie unikali (2).

Różnica w sposobie prezentacji tematu pomiędzy oboma tytułami polega również na nacechowaniu, jaki zawierają poszczególne wypowiedzi.

W badanym okresie ton wypowiedzi na łamach *Rzeczpospolitej* jest rzeczowy, pozbawiony emocji i wyważony. Stanowisko pisma wobec problemu jest dość czytelne. Z jednej strony, zawiera diagnozę problemu: historycznie odmiennie determinowane nastawienie obu stron do problemu (różna optyka widzenia) i nieumiejętność wypracowania wspólnego podejścia, które respektowałoby odczucia zarówno Polaków, jak i Niemców. Z drugiej strony zaś postulat odejścia w relacjach polsko-niemieckich od trudnej przeszłości na rzecz budowy wspólnego jutra. Godne zauważenia

¹⁷ Co ciekawe: oprócz publikacji dotyczących wizyty polskiego prezydenta w Niemczech to właśnie ten temat został w badanym okresie podjęty na łamach obu dzienników. I w obu z podobnym przesłaniem: jako przykład właściwej współpracy Polaków i Niemców. Godnej naśladowania, bo zorientowanej na przyszłość. Por. R. B u r g e r: Begegnung zweier Städte. Nicht nur die Neiße trennt Görlitz und Zgorzelec. Jetzt ist sie ein Projekt, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 5.02.2006; P. J e n d r o s z c z y k: Marzenie o nowym Paryżu po obu stronach Nysy, *Rzeczpospolita*, 8.03.2006.

¹⁸ Notabene chodzi tu o książkę polskiego autora Tomka T r y z n a: A. Neuhäus: Eine Viertelstunde Küssen. Tomek Tryznas Romanporträt eines polnischen Jungen, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 24.03.2006.

jest, że doniesienia *Rzeczpospolitej* mają charakter informacyjny. Na łamach dziennika polskiego brak jest wypowiedzi bezpośrednich „stron sporu”, czyli np. nie zabiera bezpośrednio głosu marszałek Kotlinowski. Przekaz *Rzeczpospolitej* jest zatem w niskim stopniu nacechowany emocjami, jest raczej racjonalny, pragmatyczny i dominuje w nim informacja.

Pośród publikacji *Frankfurter Allgemeine Zeitung* znajduje się tymczasem cały szereg takich, których ładunek emocji jest bardzo wyraźny. Odnosi się to zwłaszcza do kategorii listów czytelników (3), które zostały opublikowane na łamach dziennika, ale także do wywiadów¹⁹ (2) i artykułów traktujących o historycznym tle wydarzeń (1). Bardzo wyraźne nacechowanie emocjonalne widoczne jest np. w wywiadzie²⁰ udzielonym Thomasowi Schmidowi przez Rüdigera Safranski²¹ czy w felietonie Reginy Mönch na temat włoskich doświadczeń w radzeniu sobie z ich historią wypędzeń²². Uznać zatem należy, że przekaz ten jest w większym stopniu nastawiony na kształtowanie postaw, a w mniejszym na informację.

I chociaż ramy czasowe jakościowej analizy zawartości treści są dość ograniczone, to jednak nawet w wypadku tak ograniczonych w czasie badań daje się uchwycić kilka prawidłowości. Należy do nich wyraźna dysproporcja liczby przekazów (mniej publikacji w polskim dzienniku) oraz odmienny jakościowo sposób prezentacji problematyki w przekazie obu tytułów.

Dysproporcji w liczbie przekazów na temat wypędzonych w obu piśmach nie można traktować wyłącznie jako pochodnej odmiennego charakteru tej problematyki dla każdej z redakcji, tj. w pierwszym rzędzie uznania problemu za istotny element wewnętrznej polityki Niemiec, a zatem bliższy redakcji *FAZ*. Zarówno bowiem nacechowanie emocjonalne części publikacji niemieckiego dziennika, jak i właściwy mu sposób obrazowania problematyki – złożony, bogaty, wielopłaszczyznowy, wciąż starający się dotrzeć do coraz to nowych poziomów/kontekstów tematu – wskazują, że redakcji *FAZ* zależy na systematycznym „aktualizowaniu” tematu, a przez to na utrzymywaniu go w bieżącym dyskursie²³. Należy więc przyjąć, że to nie naturalna „wartość” problematyki decyduje o jej obecności w przekazie,

¹⁹ Por. L.M. H a g e n: Die opportunen Zeugen. Konstruktionsmechanismen von Bias in der Zeitungsberichterstattung über die Volkszählungsdiskussion, *Publizistik* 1992, vol. 37, nr 4, s. 444–460. Autor zwraca uwagę na pewną prawidłowość: poszczególne tytuły prasowe wykazują wyraźną tendencję do publikowania na swoich łamach wypowiedzi osób, których opinie są zbiedzne z linią redakcji.

²⁰ Th. S c h m i d: Der ganze Wahnsinn des zwanzigsten Jahrhunderts. Rüdiger Safranski über Vertreibung und die Unausgewogenheit von Erinnerung, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 19.03.2006.

²¹ Pisarz Rüdiger Safranski jest członkiem Rady Fundacji Centrum przeciw Wypędzeniom. U boku przewodniczącej Fundacji Eriki Steinbach zastąpił zmarłego Petera Glotza, polityka SPD. W wywiadzie mówi m.in.: „Ein Verbrechen hört nicht auf, ein Verbrechen zu sein, wenn es in Reaktion auf ein anderes Verbrechen begangen wurde. Man muß die Dinge beim Namen nennen, das gehört zur geistigen Hygiene”. Tamże.

²² R. M ö n c h: Die Toten vom Karst. Berliner Zentrum gegen Vertreibungen: Italien als Vorbild?, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 13.02.2006.

²³ Takie cechy (duży ładunek emocjonalny, możliwie kompleksowy i wciąż nowatorski sposób obrazowania) H.M. K e p p l i n g e r wyróżnił jako te, które umożliwiły wylansowanie tematu zniechęcenia/znużenia polityka w przekazie mediów niemieckich. Por. H.M. K e p p l i n g e r: *Die Demontage der Politik in der Informationsgesellschaft*, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 1998, s. 15–17.

lecz w pełni świadoma polityka redakcji, która ciągle odświeżając temat „lansuje”, go w dyskursie publicznym.

Przy tej okazji należy także pamiętać, że jeśli wziąć pod uwagę wyniki badań empirycznych dotyczących zakresu wpływu przekazu mediów na sposób społecznego postrzegania Polski, to jasne jest, że tego rodzaju polityka redakcyjna *FAZ* nie może pozostać obojętna dla jakości postrzegania przez opinię publiczną Polski jako kraju w ogóle oraz tematu *wypędzeń* w szczególności²⁴.

Tego rodzaju przekaz wpływa również, o czym mowa na początku, na sam sposób widzenia polityki. Zgodnie z ustaleniami badaczy procesów komunikowania masowego należy bowiem przyjąć, że im intensywniejszy jest przekaz na dany temat (w tym wypadku *wypędzonych*), tym większe znaczenie przypisywane mu będzie przez ogół społeczeństwa: „im intensywniej media informują o pewnym wycinku rzeczywistości, tym ważniejszy wydaje się on publiczności. Wzrastająca intensywność publikacji przekazuje/stymuluje zatem wyobrażenie wzrastającego znaczenia, malejąca intensywność wyobrażenie spadku znaczenia”²⁵. Reasumując: wzrost intensywności przekazu przekłada się na wzrost przekonania o jego znaczeniu i na odwrót. Zależność tę potwierdzają również eksperymenty laboratoryjne i szereg studiów²⁶. Powyższa zależność znajduje z pewnością szczególne zastosowanie w wypadku przekazów tak ważnego tytułu, jakim jest niemiecki *Frankfurter Allgemeine Zeitung*²⁷. Można zatem uznać, że znajduje tu uzasadnienie termin *dyplomacja mediów*, ponieważ dziennik niemiecki aktywnie wpływa na kształt i przebieg dyskursu publicznego w odniesieniu do tej tematyki.

Taki wniosek z badań jest zaskakujący tym bardziej, gdy weźmie się pod uwagę, iż w jednej z publikacji – bardzo krytycznej recenzji książki²⁸ do-

²⁴ „Społeczeństwa zachodnie budują swoje skojarzenia z Polską przede wszystkim za pośrednictwem mediów [...]”. L. Kolarska-Bobińska: *Obraz Polski i Polaków w Europie*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2003, s. 13.

²⁵ „Je intensiver die Massenmedien über einen Realitätsausschnitt berichten, desto wichtiger erscheint er dem Publikum. Zunehmende Berichtsintensität vermittelt folglich Vorstellung wachsender Bedeutung, abnehmende Berichtsintensität die Vorstellung schwindender Bedeutung”, H. M. Koppinger, op. cit., s. 54.

²⁶ Tamże.

²⁷ O pozycji *FAZ* na rynku niemieckim jako tytułu opinii świadczą m.in. badania: H. Puhle, H.G. Würzberg: *Lust & Frust. Informationsverhalten des deutschen Abgeordneten*, Informedia-verlag-gmbh, Köln 1989, s. 45; zgodnie z ustaleniami autorów 82% niemieckich deputowanych regularnie czyta ten dziennik. S. Peter: *Expertenurteile über ausgewählte Print- und TV-Medien*, Mainz 1998, s. 93 (praca magisterska). Wyniki badań autorki pokazały, że 90% niemieckich parlamentarzystów ocenia wpływ publikacji *FAZ* na ich własną osobę jako wysoki (43%) lub bardzo wysoki (48%). Jest to jednocześnie (w ich ocenie) najbardziej wpływowe medium.

²⁸ Zur Nachbarschaft verurteilt. Einscitige Bilanz der deutsch-polnischen Beziehungen seit 1998, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 12.01.2006. Recenzowaną pozycją jest książka wydana pod redakcją Anny Wolff-Powęskiej i Dietera Bingena *Nachbarn auf Distanz. Polen und Deutsche 1998–2004*, Veröffentlichungen des Deutschen Polen-Instituts Darmstadt. Harassowitz Verlag, Wiesbaden 2005.

²⁹ Autorzy recenzji podkreślają, iż na zainteresowanie zasługuje w omawianej książce w istocie tylko jeden z rozdziałów, autorstwa Beaty Ociepki, polskiego politologa, który pokazuje, że temat *wypędzeń* został podjęty przez polskie media jako tzw. temat na szon ogórkowy, czyli wakacyjny, i że w ten sposób polskie media przypisały mu nadmierne, sztucznie spotęgowane znaczenie. Tamże.

tyczącej najnowszej historii stosunków polsko-niemieckich – *FAZ* wyraźnie formułuje swoje zastrzeżenia co do roli, jaką w tym procesie odegrały polskie media masowe²⁹.

Tymczasem nawet jeśli krytyka kierowana pod adresem polskich mediów jest uzasadniona w odniesieniu do okresu właściwego badaniom omawianym w recenzowanej pozycji, to wiele wskazuje na to, że nie jest ona już aktualna w odniesieniu do chwili [debaty] bieżącej. Jak pokazują bowiem wyniki niniejszej analizy jakości przekazu *FAZ*, to właśnie redakcja frankfurcka zdaje się w niewielkim stopniu zainteresowana wyciszeniem czy załagodzeniem tego sporu.

Niepokoi to tym bardziej, że – jak wynika z treści innej z publikacji *FAZ*³⁰ – ta niebezpieczna retoryka *wypędzeń* skutecznie przenika do dyskursu publicznego.

W tej sytuacji pozostaje zatem mieć tylko nadzieję, że uda się wspólnie wypracować jakieś rozwiązanie problemu, który tak skutecznie podzielił Polaków i Niemców. Tak, by – jak powiedział w czasie swojej wizyty w Berlinie Lech Kaczyński – „historia pozostała historią” i żeby „nie niszczyła teraźniejszości”³¹.

Tabela 1. Liczba artykułów zawierających nawiązanie do tematyki *wypędzeń* na łamach niemieckiego dziennika *Frankfurter Allgemeine Zeitung* w latach 1996–2006³²

hasła \ lata	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Vertreibung	346	296	290	652	316	339	336	346	315	273	89
Polen	440	509	486	401	381	548	335	451	345	365	734**
Vertreibung + Polen	9	19	35	21	9	33	36	56	33	32	23

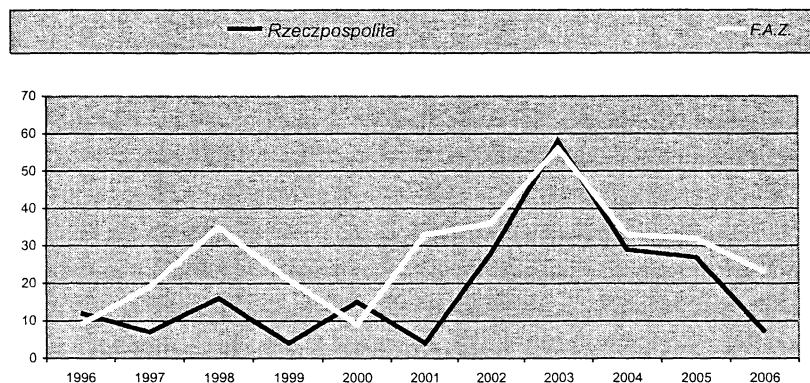
Tabela 2. Liczba artykułów zawierających nawiązanie do tematyki *wypędzeń* na łamach polskiego dziennika *Rzeczpospolita* w latach 1996–2006³³

hasła \ lata	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Wypędzenia	19	8	25	10	21	10	40	74	37	38	8
Niemcy / Niemców	2575	1993	3168	2796	3026	3037	2816	2951	2899	2744	700
wypędzenia + Niemcy (-ów)	12	7	16	4	15	4	28	58	29	27	7

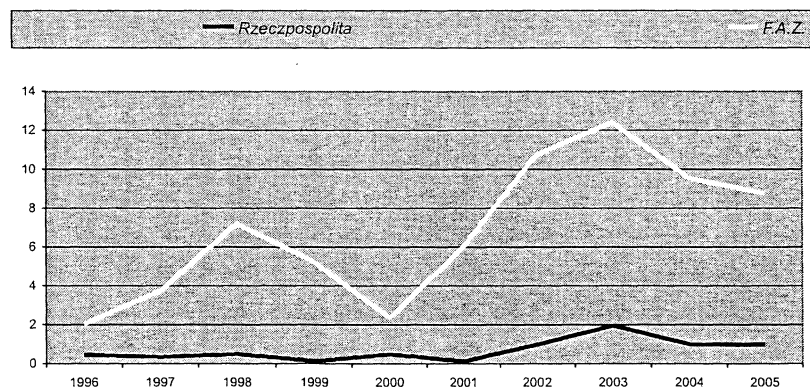
³⁰ R. Hein: Darmstadt. Riskant, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 4.03.2006.

³¹ „Er [Kaczyński] hoffe auf eine gemeinsame Lösung des Streits, «damit Geschichte auch Geschichte ist» und nicht die «Gegenwart kaputtmacht»: S. Dietrich, K. Schuller: Der polnische Staatspräsident Kaczyński über Vertreibung, Rußland und die Ostsee. Ist das der europäische Geist?, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 9.03.2006.

Wykres 1. Porównanie liczby artykułów zawierających nawiązanie do tematyki wypędzeń na łamach polskiego dziennika *Rzeczpospolita* i niemieckiego dziennika *Frankfurter Allgemeine Zeitung* w latach 1996-2006³⁴

Wykres 2. Proporcjonalny udział publikacji zawierających nawiązanie do tematyki wypędzeń w liczbie publikacji na temat kraju ogółem na łamach polskiego dziennika *Rzeczpospolita* (kraj: Niemcy) i niemieckiego dziennika *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (kraj: Polska) w latach 1996-2005³⁵ (w %)

³² Dane zebrano na podstawie publikacji *F.A.Z. auf CD-ROM*, Frankfurter Allgemeine Archiv, Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH, Jahrgang 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005. Dane za rok 2006 pochodzą z <http://www.lexisnexis.com/dc>, 27 marca 2006 i obejmują również niedzielne wydanie *Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung (F.A.S.)*.

³³ Dane zebrano na podstawie elektronicznego archiwum dziennika *Rzeczpospolita*, <http://www.rzeczpospolita.pl/szukaj/archiwum.pl>, 26 marca 2006. Dotyczą artykułów w wydaniach tradycyjnych.

³⁴ Wykres stanowi zestawienie graficzne danych zawartych w tabelach 1 i 2.

³⁵ Wykres stanowi zestawienie graficzne danych zawartych w tabelach 1 i 2.

Bibliografia

- L.M. Hagen: Die opportunen Zeugen. Konstruktionsmechanismen von Bias in der Zeitungs-berichterstattung über die Volkszählungsdiskussion, *Publizistik* 1992, vol. 37, nr 4, s. 440–460.
- H.M. Kepplinger: Die Demontage der Politik in der Informationsgesellschaft, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 1998.
- H.M. Kepplinger: Ereignismanagement. Wirklichkeit und Massenmedien, Edition Interfrom, Zürich 1992.
- L. Kolarska-Bobińska: Obraz Polski i Polaków w Europie, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa-Zürich 1992.
- K. Merten, S.J. Schmidt, S. Weischenberg (red.): Die Wirklichkeit der Medien. Eine Einführung in die Kommunikationswissenschaft, Westdeutscher Verlag, Opladen 1994.
- B. Ociepka: Opinia publiczna, [w:] B. Dobek-Ostrowska, J. Frasz, B. Ociepka (red.): Teoria i praktyka propagandy, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999.
- Z. Oniszczyk: Relacje między mediami a systemem politycznym w niemieckiej nauce o komunikowaniu, *Zeszyty Prasoznawcze* 2000, nr 3–4, s. 99–105.
- S. Peter: Expertenurteile über ausgewählte Print- und TV-Medien, praca magisterska, Mainz 1998.
- H. Puhle, H.G. Würzberg: Lust & Frust. Informationsverhalten des deutschen Abgeordneten, Informedia-verlag-gmbh, Köln 1989.
- W. Schulz: Politische Kommunikation. Theoretische Ansätze und Ergebnisse empirischer Forschung, Westdeutscher Verlag, Opladen/Wiesbaden 1997.
- W. Schulz: Die Konstruktion von der Realität in den Nachrichtenmedien, wyd. II, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 1990.
- A. Szymańska: Between Politics and the Media. Political Communication – An Outline, *Freeside Europe Online Academic Journal* 2005, nr 1, www.freesideeurope.com, 12.12.2005.
- Politycy stracili kontrolę nad dyplomacją, *Newsweek* 2004, nr 39, s. 18–22.
<http://www.ivw.de>, 28.03.2006.
- <http://www.lexisnexis.com/de>, 26.03.2006. (artykuły *Frankfurter Allgemeine Zeitung / Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung*)
- <http://www.rzeczpospolita.pl/szukaj/archiwum.pl>, 26 marca 2006. (artykuły *Rzeczpospolitej*)
- <http://www.zkdp.pl>, 25.03.2006